

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

ПРАВА ЛЮДИНИ

В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗБУДОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

ДО ТИЖНЯ ПРАВА ТА 70-ї РІЧНИЦІ
ЗАГАЛЬНОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ

Збірник

наукових праць
за матеріалами
круглого столу

14 грудня 2018 року

Київ — 2019

Рекомендовано до друку
Вченою радою Факультету права та міжнародних відносин
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 1 від 15 січня 2019 року)

Редакційна колегія:

І.А. Грицяк, доктор наук з державного управління, професор;
С.В. Бобровник, доктор юридичних наук, професор;
С.О. Мосьондз, доктор юридичних наук, професор;
Т.О. Дідич, доктор юридичних наук, доцент;
А.П. Чернега, кандидат юридичних наук, доцент;
А.Ю. Нашінець-Наумова, доктор юридичних наук, доцент.

Права людини в сучасних умовах розбудови громадянського суспільства в Україні: До тижня права та 70-і річниці Загальної декларації прав людини : зб. наук. пр. за матер. круглого столу, Київ, 14 груд. 2018 р. / редкол.: І.А. Грицяк, С.В. Бобровник, С.О. Мосьондз, Т.О. Дідич та ін. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2019. — ??? с.

До збірника наукових праць увійшли тези доповідей, які стали предметом обговорення учасників круглого столу «Права людини в сучасних умовах розбудови громадянського суспільства в Україні», що відбувся у м. Києві 14 грудня 2018 р. у Київському університеті імені Бориса Грінченка. Матеріали містять аналітичну інформацію з актуальних питань реалізації, охорони та захисту прав і свобод людини, відновлення порушених прав в умовах розбудови громадянського суспільства в Україні.

Для науковців та практикуючих юристів, державних та посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування України, аспірантів, магістрів та студентів-правників вищих навчальних закладів.

УДК 342.7:316.3(477)(045)

© Автори публікацій, 2019
© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2019

Дідич Т.О.,
доцент кафедри теорії права та держави
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
д.ю.н., доцент

**СУЧАСНЕ ПРАВОУТВОРЕННЯ ТА ЙОГО РОЛЬ
У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ**

Важливим елементом наукового дослідження є пізнавальні аспекти, що характеризують досліджуване явище чи процес як елемент реальності, відображаючи на темпоральному рівні його поточні, реально існуючі на момент пізнання, особливості. Їх вивчення дає змогу виявити та узагальнити сучасний стан розвитку досліджуваного явища чи процесу, здійснити їх критичний аналіз, з'ясувати наявні недоліки функціонування, виокремити перспективи розвитку, сформулювати і обґрунтувати шляхи їх удосконалення.

Актуальність наукового пізнання закономірностей сучасного стану розвитку правоутворення та його ролі у забезпеченні прав людини підтверджується особливостями самого явища «утворення права», що є складовим елементом правової реальності, залежить від розвитку суспільства і впливає на нього, а отже, розвивається під впливом різноманітних факторів суспільного життя, набуваючи нових характеристик. Розвиток правоутворення є об'єктивно зумовленим і може бути досліджений насамперед з точки зору сучасного стану утворення права. Таке дослідження дасть можливість проаналізувати правоутворення під кутом зору його темпоральних аспектів, що, з одного боку, зумовлюють його особливості в сучасних умовах, а з іншого — визначають потенційні перспективи розвитку утворення права, дають змогу змодельувати утворення права в майбутньому, виокремити і обґрунтувати можливі шляхи його удосконалення.

Методологічне значення, на нашу думку, матиме аналіз та узагальнення існуючих наукових поглядів щодо проблематики сучасного стану правоутворення та його ролі у забезпеченні прав людини. Наголосимо, що в сучасній юридичній науці досліджувана проблема аналізується досить неоднозначно, що пояснюється значною дискусійністю категоріального розуміння правоутворення;

у безпечному (не криміногенному) місті тощо). Отже, в якості публічного інтересу треба визнати такий інтерес, «доступ» до якого має будь-яка особа на безумовній основі.

Регулювання порядку задоволення та реалізації публічного інтересу суб'єктами адміністративного права здійснюється переважно за допомогою норм адміністративного права.

Орел Л.В.,

*завідувач кафедри публічного та приватного права
Факультету права та міжнародних відносин
Київського університету імені Бориса Грінченка,
д.ю.н., доцент*

ПРАВО НА КОНКУРЕНЦІЮ: ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Конкуренцію можна визначити як змагання між особами певного виду діяльності, що забезпечує завдяки їх власним досягненням здобуття ними певних переваг. Немайнове право на конкуренцію може допомогти втілити прагнення осіб до самоствердження, до утвердження принципів і тенденцій соціального розвитку. Воно повинно служити особам у протистоянні з недобросовісною поведінкою інших осіб.

До конкурентного законодавства можна віднести Конституцію України, в статті 42 якої сказано, що держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності та не допускаються зловживання монополією становленням на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція, Господарський кодекс України, який присвячує економічній конкуренції численні норми, Закони України «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про захист економічної конкуренції», «Про Антимонопольний комітет», «Про природні монополії», ряд указів та розпоряджень Президента, постанов Кабінету Міністрів, актів Антимонопольного комітету та міжнародні угоди. Проте немайнове право на конкуренцію, яка

б не обмежувалась економічними відносинами, законодавством не врегульоване.

Вільна конкуренція може слугувати прикладом одного з ефективних механізмів соціальної регуляції. Конкуренція в суспільстві призводить до безперервного оновлення ринку й необхідності постійного вивчення ринкової ситуації з метою догодити споживачеві, до більш швидкої появи і розвитку нових галузей та технологій у результаті конкурентних відносин. Вона заохочує і сприяє інноваційному процесу, який усе частіше стає обов'язковою умовою соціального прогресу та невіддільним атрибутом у конкурентній боротьбі.

Поширення конкуренції призводить до зміни мотивів поведінки та діяльності особи, до мобілізації творчих сил, потрібних для ствердження, реалізації і розвитку. Конкуренція сприяє вдосконаленню трудових навичок, кваліфікації, підвищенню пізнавальної та підприємницької активності її соціальних суб'єктів.

У загальному розумінні право на конкуренцію — це можливість суперництва з використанням різних методів конкурентної боротьби, що не суперечать законодавству, звичаям, вимогам добропорядності, розумності, справедливості та не завдають навмисно шкоди конкурентам або їх діловій репутації. Право на конкуренцію у цьому розумінні є немайновим правом, яке необхідно врегулювати цивільним законодавством.

Зміст права на конкуренцію в літературі визначається трьома правомочностями: право на власні дії, право вимагати певної поведінки від зобов'язаних осіб, право на захист у разі його порушення.

Першою правомочністю визначається право особи змагатися з конкурентами на тому або іншому ринку. Вони здійснюють ці дії за своєю волею та у своїх інтересах. Ці дії полягають у досягненні переваг над конкурентами. Особа може вимагати від конкурентів, щоб вони не порушували його право на конкуренцію, а у випадку його порушення — має право на його захист.

Змістом права на конкуренцію, на наш погляд, є правомочності щодо володіння, користування і розпорядження таким нематеріальним благом, як вільна добросовісна конкуренція. Правомочність щодо володіння означає, що особа повинна мати вільні та рівні з іншими суб'єктами умови для здійснення своїх функцій, розвитку

своєї діяльності, якщо це не суперечить закону та моральним засадам суспільства. Правомочність щодо користування означає можливість використовувати всі можливі законні добросовісні засоби для випередження конкурентів у своїй діяльності, для досягнення найкращих результатів, які дозволяють бути першими серед інших осіб, що займаються такою ж діяльністю. Розпорядження конкуренцією передбачає можливість змінювати умови для конкурування, змінювати свою діяльність, коло конкурентів, типи конкурентної поведінки.

Таким чином, право на конкуренцію — це немайнове право осіб на змагальність, суперництво з іншими особами певного виду діяльності, використання різних методів конкурентної боротьби, що не суперечать законодавству та моральним засадам, для досягнення кращих результатів своєї діяльності та здобуття ними переваг серед інших осіб.

Зміст права на конкуренцію становлять правомочності щодо володіння, користування і розпорядження таким нематеріальним благом, як вільна добросовісна конкуренція.

Порушеннями права на добросовісну конкуренцію, згідно з Господарським кодексом України, є: неправомірне використання ділової репутації, створення перешкод іншим суб'єктам у процесі конкуренції та досягнення переваг у конкуренції, неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці.

У цьому випадку право на добросовісну конкуренцію переплітається з немайновим правом на ділову репутацію та інформаційними правами. У результаті, захист права на добросовісну конкуренцію може паралельно йти разом із захистом інших немайнових прав.

Захист права на конкуренцію і його способи повинні залежати від видів порушення цього права, які можуть проявлятися в різноманітних діях. Захист від неправомірних дій конкурентів особи на практиці трапляється лише як захист економічної конкуренції. На сьогодні захист немайнового права на конкуренцію можливий із використанням права на ділову репутацію. Дане дослідження повинно стати новим етапом для наукового пошуку способів захисту цього права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.zakon3.rada.gov.ua>
2. Господарський кодекс України: Закон від 16 січня 2003 р. № 436-IV (Редакція станом на 17.06.2018) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон від 07.06.1996 № 236/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1996. — № 36. — Ст. 164.
4. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 № 2210-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 12. — Ст. 64.
5. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993 № 3659-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 50. — Ст. 472.
6. Про природні монополії: Закон України від 20.04.2000 № 1682-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.zakon3.rada.gov.ua>
7. Гладун О.З. Історія та розвиток конкурентного законодавства в Україні / О.З. Гладун // Молодь у юридичній науці : збірник тез доповідей міжнародної наукової конференції молодих вчених «Треті осінні юридичні читання». — Хмельницький : Вид-во ХУУП, 2004. — С. 127–129.
8. Кулішенко В.С. Захист неправомірного використання ділової репутації суб'єктів господарювання у конкуренції : дис. ... канд. юридичних наук : 12.00.04 / В.С. Кулішенко ; Одеська національна юридична академія. — О., 2003. — 198 с.; С. 34.